

Förslag till Beta-kurs HT 2003

Översikt över ämnen

- 1) Vem kan kalla sig kristen?
- 2) Tro och tvivel
- 3) Meningen med livet
- 4) Ondskans och lidandets problem
- 5) Att kunna skilja mellan gott och ont
- 6) Hur talar Gud till mig?
- 7) Samtal med Gud
- 8) Bibelläsningens konst
- 9) Andens gåvor
- 10) Andens frukt
- 11) Konsten att förlåta en oförrätt

Tanken är att betakursens deltagare är med i alphahelgen som en repetition men i övrigt har egna samlingar över dessa ämnen

Detaljupplägg till Beta-kurs HT 2003

1) Vem kan kalla sig kristen?

Pånyttfödelsen – Anden ger liv (Joh 3:1-10). Nikodemus, den teologiska experten, en ledare i sitt folk trodde att livet med Gud bestod i att man skärper sig och gör sitt allra bästa. Jesus förklarar att det går till på ett helt annat sätt. Människan måste födas på nytt. Inför Gud är människan död tills hon blir född på nytt (1 Mos 2:16-17, Ef 2:1-10). Pånyttfödelsen liknas alltså vid att uppväcka döda. Och döda kan inte hjälpa till. Gud måste ensam göra en insats. Hur skall vi förstå detta dödstillstånd? Hjärtat slår ju och vi andas.

Vi kan tänka så här: Den rena kärleken utan biavsikter är en gudomlig egenskap. Gud är kärlek (1 Joh 4:7-8). Det står inte att han har utan att han är. Om han ensam är kärlek så betyder det att vi inte kan älska annat än i samband med honom. När människan vill klara sig själv och själv vill råda över sitt liv (= avsätta eller förneka Gud) skär hon av den kanal som behövs för ett i sanning gott och meningsfullt liv. Sedan är det aldrig tillräckligt att tala om för människan hur hon borde vara för hon har inte själv resurserna till att älska. Hon måste kopplas in på ”nätet” igen och träda in i en medveten relation med honom som är kärlek. Detta sker i pånyttfödelsen när vi tar emot den helige Ande. Denna liknelse fördunklas av att Gud inte inskränker sig till att låta medvetet kristna vara de enda som lever i kärlek eller gör kärlekens gärningar. Han kan tvärtom låta alla pröva på vad kärlek är för att vi skall lockas att söka honom när vi ser att vi i andra situationer inte kan skapa den kärlek vi skulle vilja ge till besvärliga eller krävande människor.

Frågan om vem som kan kalla sig kristen brukar på ett eller annat vis fastna vid följdfrågan om vem som är värdig. Därför måste man poängtera från början att man inte går till läkare för att man är värdig utan man går för att man insett att man är sjuk. Man söker inte Gud för att stoltsera med sitt förträffliga liv utan för att man i ärlighetens namn förstår att man inte klarar livet på egen hand och inte kan göra det.

Problemet ligger invävt i teologin om att vi är *räknade* som rättfärdiga (Rom 4:1-8). För många märker sedan de varit kristna ett tag att de inte har blivit perfekta. Och då blir de oroliga. ”Tänk om jag inte är riktigt frälst?” börjar de mumla. Andra ser att det finns människor i församlingen som inte är några idealgestalter och tänker kanske: ”Skall de där vara kristna?!” Att vara kristen betyder att vi har gått in i en grupp människor (= Kristi kyrka) där vi har gett Gud fria händer att förvandla oss till det bättre. Gud kommer inte farande som ett yrväder och talar om för oss vad som fattas utan han går stillsamt och varsamt tillväga. Inte förrän när jag går in i evigheten är Gud färdig med sin förvandling av mig, men jag *tillhör redan nu den grupp som kommer att bli förvandlad*. Jag har valt sida och därför ser Gud på mig som den rättfärdiga människa jag kommer att bli. I kraft av det räknesättet ger han mig sin helige

Ande, som börjar förvandlingsverket. Jag är alltså inte värdig och det är inte meningen att jag skall göra mig värdig. *Den kristna tron bygger inte på att jag har fått något moraliskt ideal att leva upp till utan jag har fått en kärleksfull Gud att se upp till och inspireras av.* Ju mer jag ser av honom och hans kärlek desto mer förvandlas jag. Det är Gud som förvandlar, inte jag för jag kan inte.

Tänk dig att du blir sjuk och måste opereras. Då sköter kirurgen hela operationen. Du varken kan eller får hjälpa till.

Vad innebär begreppet omvändelse? Hur skall vi undvika att omvändelsen blir en prestation? Omvändelsen består främst i en överlåtelse så att man ger Gud fria händer i ens liv. Det hela börjar alltså med ditt viljebeslut. Det är du som ensam avgör om du är kristen eller ej. Inbjudan gäller alla. Tackar man ja är man med på kalaset. Den som önskar vara kristen är dessutom redan personligt inbjuden av Gud (Joh 6:44). Det är han som ger oss impulsen att söka honom. Initiativet utgår alltid från honom. Omvändelsen består i att du accepterar att inte ha hela kontrollen över ditt liv (Joh 3:8). Det har du visserligen aldrig haft och saknar förutsättningar att få men man lever ju gärna på inbillningen att man kan ha sitt liv i sin egen hand.

Vad vill då Gud göra med oss? Han vill fylla oss med kärlek. Men han vill också göra oss små inför honom och varandra, så små som vi faktiskt är. Och han vill göra oss sanna, ärliga och likväl skonsamma och barmhärtiga (Joh 1:14). (Man kan ju döda med sanningen.)

2) Tro och tvivel

Utan tro i någon form kan ingen leva. Varje människa behöver tro på morgondagen, tro på det han sysslar med, tro på åtminstone några människor i hans närhet. I viss mån behöver han också tro på sig själv. Tar vi all denna tro ifrån honom orkar han inte leva, i alla händelser förlorar han all handlingskraft. *Tron är alltså inte en halvbra/halvdålig kunskap, underlägsen vetenskapliga fakta. Tron är den visshet och tillförsikt som ger beslutsamhet och handlingskraft.* Frågan är således inte om man har en tro eller ej utan vad det är för en tro som gör det möjligt för oss att leva, fatta beslut och handla. De flesta människor vill helst ha all tro och handlingskraft i sin egen förmåga, det vi kallar självförTROende. Den kristnes liv innebär att han alltmer vill ha sin tro i Guds förmåga, hans kärlek, hans vilja att svara på bön. Att tro på Gud är således inte en fråga om att anse att han finns utan det är att ha sin förtröstan och handlingskraft i Guds kärlek och förmåga.

Det bibliska begreppet tro handlar också om trofasthet. Det vi kallar synd är oftast ett svek mot någon människa eller grupp av människor. När man på det sättet sviker – och gör den andre besviken – så brister man i trofasthet.

Tvivet kan ha två former. Dels är det en prövning av grunden för ens tro – ”Har jag verkligen fattat rätt?” Men tvivel kan också vara uttryck för en allmän osäkerhet som man kan behöva få läkedom för. Fundamentalisten (i ordets dåliga mening) är inte farlig för att han tror på hela Bibeln utan för att han

överskattar sin förmåga att förstå dess budskap. Här kan ett nyttigt tvivel skapa ödmjukhet. Liberalteologen underkänner gärna texter som han inte förstår. Han överskattar också sin förmåga att förstå textens budskap. Den troende söker klarhet hos Gud över det som från början ter sig svårt att förstå.

Många frågar: ”Måste man tro?” Tron är inget krav från Gud utan en gåva från honom. Mark 11:20-24 har ibland tolkats så att du kan flytta berg om du bara först kan bygga upp en tro för att flytta berg. Men tron är ingen andlig body-building. I så fall vore det magi och inte kristendom. Det är snarare så att om Gud vill att du skall flytta på berget så ger han dig den tro som behövs. I så fall tror du utan att tvivla. När du talar ut den tron så flyttar sig berget

3) Meningen med livet

Det kan inte finnas en riktig mening med livet om det inte finns någon som har menat något innan vi blev till. Om livet fortsätter på andra sidan graven, vad kan vi då ta med oss dit? Två ting: Våra vänner och våra erfarenheter. Inte våra framgångar, inte våra ägodelar.

Livet här och nu kan delas i två delar: funktion och relation. Det flertalet sörjer över när de skall dö (om de nu gör det) är att man satsade så mycket på funktion på bekostnad av relationer. ”Jag blev världsmästare i backhoppning men jag försummade mina barn.” Jfr det ovan sagda om trofasthet. Det som handlar om funktion känns oftast mest meningsfullt medan det pågår. Men den känslan brukar inte vara inte hållbar. Den vänskap och kärlek som vi gav utrymme för ger däremot en bestående upplevelse av mening även om funktion och projekt kan kännas mer meningsfullt för stunden. Känslan av mening kan bedra en totalt och leda en på villovägar. Det enda som känns meningsfullt för narkomanen är droger, för att ta ett extremt exempel.

Den stora relationen är givetvis relationen med Gud. Joh 17:3, Hosea 6:3. Ju mer jag lär känna honom desto mer kommer jag att fyllas av hans kärlek. När jag gör det förvandlas mitt liv (1 Kor 13:4-7). Guds kärlek är trofast. Därför kan man inte vinna den. Men det behövs inte heller. Den finns innan jag föds (Ps 139).

Guds kärlek gör mig till en avbild av honom (2 Kor 3:17-18). Jag blir alltså den jag är skapad att vara, jag blir mig själv. Detta är något helt annat än självförverkligande. Denna term antyder att jag inte skulle vara någon förrän jag gjort mig till någon. Dessutom måste jag göra det själv. Guds kärlek betyder att jag är någon i hans ögon hur mitt liv än har sett ut. Också i den värsta förnedring ser han mig som den jag är ämnad att vara. Även om jag fullständigt har tappat bort mig själv – kanske genom missbruk av droger, sex, eller maktlystnad – så vet han vem jag är och kan hjälpa mig tillbaka.

Människan skapad till Guds avbild är ännu inte särskilt lik originalet eftersom hon kan synda. Målet för våra liv är att vi skall kunna ha full förmåga att synda utan att längre vilja göra det. Frestelserna frestar inte längre. Då (först) är vi Guds avbilder. Våra erfarenheter av detta livet kan komma att skapa den

inställningen i nästa liv. Då har vi alla fått djupa sår både av vår egen och andras synd och lever i tacksamhet över att syndens tid är förbi.

Hur tar man med sina vänner till nästa liv? Genom att hjälpa dem till tro! Varje människa som kommit till tro för att du berättade om vad Gudstron betytt i ditt liv kommer att tacka dig i evighet.

4) Ondskans och lidandets problem

Detta är den stora grunden för tvivel och otro. Ställda inför Guds godhet och allmakt å ena sidan och ondskan och lidandet i världen å den andra tycks vi bara ha två alternativ att välja på: Antingen kan Gud inte bättre eller också vill han inte. I det första fallet har vi devalverat Guds allmakt, i det andra hans godhet. Hur som helst har vi i så fall gjort Gud till en lögnare. Och vilket vi än väljer ter det sig som bortkastad tid att vi ber till honom om hjälp. För kan han inte bättre så kan han inte. Och vill han inte bättre så lär det vara svårt att övertala honom.

Den falska lösningen: Vi för in djävulen i sammanhanget och säger att han också har makt. I så fall har han nästan lika mycket makt som Gud eftersom det tycks ta tid för Gud att klara av honom. Och då har vi i praktiken två gudar och inte en och Gud är inte allsmäktig utan han ljuger när han säger att han är det. Dessutom blir det djävulen som är ”problemet” som behöver övervinnas (Gud har inga problem) i stället för att vi och vår synd är det. *Frälsningshistorien går inte ut på att Gud skall vinna en maktens seger över djävulen utan en kärlekens seger över våra hjärtan.*

Säger vi att Gud inte vill något annat än den tillvaro vi lever i så underförstår vi i regel att Gud skulle vara likgiltig för våra lidanden. Men det behöver han inte vara. Om det finns ett överväldigande gott mål för våra liv, ett mål som inte kan nås på något annat sätt så kanske allt kan gå efter Guds vilja utan att han är likgiltig. Finns det anledning att se saken så? Ja, när Guds Son föds som människa har han ett mål för sitt liv som bara kan nås genom smärta (Matt 26:53-54). Det kan vara likadant för oss (Rom 8:18). Guds Son delar våra lidanden vilket är så långt från likgiltighet man kan komma.

Den misshandlade och korsfäste Jesus är på en och samma gång en bild av Guds godhet och av vår djupa skada. Här reser vi oss i protest. Jag som är så skötsam kan väl inte behöva frälsas med så blodiga metoder? Jo, det är egentligen här problemet sitter – vår brist på självkänedom. Rom 7:7-25 handlar om en upptäckt som vi behöver göra i våra egna liv – att identifiera den kraft som Bibeln kallar begär. Detta är en slumrande kraft som kan väckas till liv. Och när den har vaknat förlorar vi lätt kontrollen över den. Människan kan hamna i alla sorters missbruk – av makt, pengar, berömmelse, framgång, sex, droger, hasardspel. Hon kan bli arbetsnarkoman, fanatiker, pyroman, pedofil, anorektiker eller bulimiker. Hon kan gripas så till den grad av längtan att bli världsmästare (i vad som helst) att hela hennes liv och alla hennes relationer till sist faller sönder. Hon kan hata andra eller sig själv på ett sätt som binder henne själv i olycka. Ett begär skiljer sig från ett sunt behov genom

att det inte kan tillfredsställas. Försöker man tillfredsställa ett begär så växer begäret. Den girige blir inte mindre girig om han får mer pengar utan hans girighet växer.

Denna slumrande kraft bär vi alla på. Somliga har sett den explodera i sitt liv till något som är både destruktivt och förnedrande. Andra har sluppit. Jesu frälsning handlar inte främst om de gärningar (synder) vi har gjort utan om den kraft ("synden" i bestämd form, singularis) som vi alla bär djupt inom oss och som lyckligtvis få av oss sett blomma ut i sin fulla kraft. Målet är att vi skall bli fria från den kraften, för då upphör frestelserna att fresta oss och Guds avbild är fullbordad.

Vi säger ofta att ondskan och lidandet beror på att vi människor har en fri vilja. Ja, i yttre mening är det sant. Gud tvingar inte på oss rättfärdighet – vilket ju för övrigt är vad vi begär av honom när vi tycker att han kunde använda sin allmakt lite oftare. Den stora orsaken till synd och lidande ligger i att vår vilja *inte är fri inom oss*. Det tror vi dock i det längsta att den är. Det är en djup förnedring när vi måste medge att vi har förlorat kontrollen över oss själva – "Det goda som jag vill gör jag inte men det onda som jag hatar, det gör jag." En missbrukare kan inte bli fri från sitt missbruk om han inte på allvar erkänner att han förlorat kontrollen. På samma sätt är det inför Gud. Vi måste alla i stort eller smått förstå vilken krutdurk vi bär inom oss och hur maktlösa vi är om någon skulle antända den. För att detta skall kunna ske så att vi ser vår ofrihet ger Gud oss en yttre frihet till att synda som vi finner förvånande. Läs Joh 8:31-36! De människorna hade ännu inte sett sin ofrihet och stod därför som främlingar inför det som Gud erbjöd dem. Människans största behov är att bli fri – från sig själv. Människan klarar inte att lösa människans problem. I krig finns det bara förlorare. Ändå krigar vi. Vi håller på att göra jorden obeboelig men fortsätter trots att vi vet.

Gud skapade oss inte tvångsmässigt goda. Hade han gjort det hade vi aldrig kunnat bli hans avbilder eftersom han själv är god av fritt val. Och någon annan godhet finns väl strängt taget inte...

Synden som kraft i vårt inre visar sig ofta i form av avund och jämförelser till prestige eller skam. Berättelsen om Kain och Abel visar att Gud låter tillvaron väcka vår avund. Livet är inte rättvist (Matt 20:1-16). Gud gör så för att vi (till sist) skall be om befrielse från avunden i stället för att kräva att få det lika bra som grannen. Gud måste få lov att ge vad han vill till vem han vill och när han vill annars har vi beskurit hans kärleks frihet och reducerat honom till en behovsautomat.

5) Att kunna skilja mellan gott och ont.

Mycket få gärningar är obetingat goda eller obetingat onda. Det är ingen idé att göra syndkataloger. De missar alltid målet. Kristendom är dessutom inte en morallära. Det är inte i första hand Guds mening att vi skall göra etiska bedömningar inför varje gärning eller beslut. På den vägen kan jag (möjligen) lära mig att alltid göra goda gärningar men jag blir inte en god människa på

det sättet. Snarare blir jag självgod, vilket är något helt annat. Gud ger oss sin helige Ande för att vi skall lära känna Gud och smittas av hans godhet (den enda som finns) till *spontana* goda gärningar och beslut (Joh 14:15, 1 Joh 2:3). Vägen till ett bättre liv ligger alltså inte främst i att man skärper sig utan i att man bättre lär känna Gud så att man älskar honom. Den som fylls av äkta tacksamhet ligger mycket nära denna spontana godhet som Gud vill forma i oss. Därför är det inte en händelse att äkta tacksamhet är vår allra mest kortlivade inställning till livet. Bitterhet biter sig gärna fast men tacksamheten dunstar av sig själv. Detta är ett uttryck för det inom oss som behöver förvandlas genom Guds Ande. Tänk så mycket gladare vi alltid skulle vara om vi vore tacksamma i livets alla skiften!

Inifrån människans hjärta kommer de onda tankarna (Mark 7:21). I vår kultur (efter Marx) lägger vi gärna skulden på "samhället" – alltså på alla andra. Detta är ett försök att smita från ansvar.

Ondskan finns i två gestalter: (1) Våra begärelser som kan väckas till liv (1 Tim 6:10). När de har vaknat kan vi i värsta fall gå över lik för att nå våra mål – samt (2) djävulen och mörkrets andemakter. Djävulen är skapad. Han är ingen Gud. Hans ursprung är höljt i dunkel. Var han ond från början eller blev han det sedan? Båda tankarna kan utläsas ur Bibeln (Joh 8:44 resp Upp 12:3-4). Vi vet alltså inte säkert. Vilken makt har han då? I princip ingen! Gud har all makt. Men djävulen är lögnens fader. Han har förmågan att vrida lögnen till sanning. Detta är en viktig funktion i det vi kallar frestelse. Innan vi sviker vår nästa (eller oss själva) måste vi ha en bra ursäkt efter principen jag vet att detta är fel MEN – jag har haft en svår barndom, jag är missnöjd med min hustru, jag har inte fått ut det goda som alla andra har etc etc. Ju oftare vi låter oss frestas desto svagare blir vår motståndskraft. Begäret tar över.

Djävulen hjälper oss alltså att hitta på fiffiga formuleringar när vi skall till att ljuga för oss själva. En viktig väg till att skilja mellan gott och ont i sitt eget liv ligger alltså i att bli sannfärdig inför sig själv och inför andra (Fil 4:8) – att genomskåda sina ursäkter och undanflykter. Sanningen skall göra oss fria (Joh 8:31-36). Egentligen är det konstigt att det alls funkar att man kan ljuga så man tror sig själv.

I detta livet blir vi aldrig så förtrogna med Gud att behovet av etiska överväganden faller bort. Grundregeln för dessa är emellertid att vi lär oss tänka och känna på Guds vis (Rom 12:1-2; 1 Kor 1:18-2:16). Det som är stort i människors ögon är avskyvärt inför Gud (Luk 16:15). Den helige Ande har getts till oss för att hjälpa oss.

Vi behöver kunna skilja mellan gott och ont hos andra så att vi inte i onödan blir lurade. Av frukten känner man trädet (Matt 7:15-23, 1 Kor 13:1-3). Vi kan också lära oss med Andens hjälp att direkt erfara om en person är att lita på eller ej – så kallad andebedömning, där man bedömer människans ande. En person som man känner sig liten inför eller en som man upplever osäkerhet inför kanske överflödar av välvilja när han får säga det själv. Men ofta förstår man med tiden, när frukten visar sig, vad man kände från början. Det är alltid

en varningssignal om man undviker att se en person i ögonen därför att man upplever obehag med just honom.

Behovet av förlåtelse bortfaller aldrig (1 Joh 3:1-3).

6) Hur talar Gud till mig?

Anden är Hjälparen (Joh 14:15-17). Han är ingen sergeant som står på en kaserngård och skriker ut befallningar. Hans mål är att vi skall göra kärlekens gärningar och varje sådan gärning måste föregås av ett fritt val, ett som vi gör alldeles själva. Därför är Anden så lågmäld att vi ibland tycker oss sakna Guds tilltal. Men Jesus säger att Anden skall förbli hos oss. Han kommer inte och går. Han stannar kvar (Ps 139:7-10).

Anden är lågmäld också av en annan anledning. Han vill att varje hårdhärtad självgodhet och själv tillräcklighet skall få fritt utrymme så att vi inte hindras från att gå fel. För det är på det viset som självgodheten får dö. Petrus' förnekelse är ett bra exempel. Jesus varnade honom men Petrus lyssnade inte och Jesus tvang honom inte att lyssna. När han fick förlåtelse efter Jesu uppståndelse var han redo att ge sitt liv, då men inte förr. När Anden ser att vi helst beslutar oss utan hans medverkan så väntar han tills vi frågar efter den.

Anden både instruerar och inspirerar. När han bara gör det senare kan vi vara osäkra på om det vi gör är Guds vilja eller ej. Men om jag är ärlig mot mig själv kan jag alltid fråga vilka krafter som väcks av en tanke eller impuls som går igenom min hjärna. Om tanken bärs upp av kärlek blir jag villig att göra det jag gör i det obemärkta och jag blir villig att offra något för någon annans skull (Gud eller människa). Offret kan bli att jag är villig att träda åt sidan när min tid är ute. "Profetiska" projekt som kräver profetens livstidslånga, oomtvistade och upphöjda ledarskap bör alltid betraktas med viss skepsis. Om det (bara) är prestige som vaknar inom mig så är inspirationen grumlig. Ofta vaknar en blandning, både kärlek och prestige. Då lämnas det åt mig att vara på min vakt mot prestigen så att den inte får utrymme.

Eftersom Anden är lågmäld gäller det ofta att kunna tänka på Guds vis (se förra genomgången!) så att vi känner igen Guds tänkesätt när han talar. Annars kommer vi att söka det stora och maffiga i tron att detta är vad Gud vill säga, medan det som Gud påbörjar ofta ter sig oansenligt, riskabelt eller till och med dumt till en början. Hela Jesu liv präglades av denna oansenlighet. Vi skulle aldrig gjort som han om vi skulle starta en världsvid rörelse – gå runt på landsbygden och berätta liknelser och bota sjuka tillsammans med en liten skara olärda människor.

Anden kan tala genom att ge oss tankar eller bilder i vårt inre. Ibland kan vi ord för ord "veta" inom oss vad Anden vill ha sagt. Någon gång kan man höra ett verkligt hörbart tilltal – "en röst från himlen". Eller man ser en ängel eller ljusgestalt. Ofta ges ett tilltal när vi läser Bibeln. Vi återkommer till det senare. En informationsväg som ofta glöms bort är att Gud gärna talar till oss genom

andra personer, även sådana som inte själva är säkra på att de profeterar. Anden kan leda genom vishet och inte bara genom direkt tilltal. Det är i alla händelser viktigt att vi är lyssnande människor i hela vår livsföring.

Det kan vara viktigt att man gör till en vana att söka Guds ledning ibland även om man för tillfället tycker att vägen framåt är ganska självklar och utan alternativ. Det kan se annorlunda ut från Guds perspektiv.

Det finns människor som missuppfattar detta med Guds ledning och söker ledning även över småsaker i tron att de alltid skall kunna leva ett perfekt liv i varje ögonblick. Men detta är inte Guds modell. Vi skall bli som barn men vi skall inte göras till barnsliga och osjälvständiga fromhetsrobotar. Det är lika viktigt att vi kan avgöra själva (Rom 12:1-2) som att vi söker Guds ledning. Kärleken är alltid ett uttryck för vad du själv vill – inte bara det Gud dirigerar dig att göra.

7) Samtal med Gud

Människan vill hellre tala än lyssna och vill hellre kräva sin rättighet än hon vill vädja om hjälp. Därför brukar det inte bli någon trängsel när man annonserar samlingar för bön. Och i den mån man kommer blir det ofta mycket sagt och lite lyssnat. Vi behöver Andens hjälp för att komma rätt. Bibeln talar om ”nådens och bönen Ande” (Sak 12:10). Kanske är det bara Anden som kan göra oss till riktiga bönemänniskor. Man behöver få kärlek till en uppgift som sällan eller aldrig får applåder och man behöver få uthållighet och dessutom en sund avvägning mellan att tala och lyssna. Ett visst mått av yttre vanmakt kan också få oss att be i stället för att gå direkt och göra saker. Kanske är det därför som man ofta finner pålitliga bedjare bland äldre människor.

Olika sätt att be: lovprisning, tillbedjan, tacksägelse, bekännelse, förbön, bön för mig själv.

Bön i Jesu namn, vägled bön, ordlös bön.

Trons hemlighet: att Gud ofta ger oss tro som ett tecken på vad han vill göra eller vad han vill att vi skall be honom om. När vi ber utifrån den tron – kanske uthålligt – så kan märkliga saker ske.

Bön i grupp är en fråga för sig. Här behövs oftast en ledare som kan hålla gruppen kvar ”på spåret” så att man inte vinglar hit och dit. Dessutom behövs ett mått av självdisciplin så att alla ber korta böner och släpper fram varandra.

I alla sammanhang är det viktigt att det blir tyst ibland så Gud kan få säga vad han har på hjärtat. Annars blir det bara monolog.

Frågan ställs ibland varför vi alls skall be när Gud vet vad vi behöver utan att vi ber. Svaret är att Gud längtar efter vår delaktighet. Det är en av hans vägar för att fördjupa relationen mellan honom och oss.

8) Bibelläsningens konst

De två träden i Lustgården symboliserar två olika sätt att läsa Bibeln. Jag kan läsa för att få instruktion om vad jag skall göra (= Kunskapens träd). Jag kan också läsa för att bättre förstå vem Gud är (= Livets träd). I det första fallet blir jag självcentrerad och upplever med tiden Gud som allt mer krävande, eftersom jag läser som om han vore krävande. I det andra fallet förstår jag att Gud till hela sitt väsen är givande. Gud kommer i centrum och jag löses från självcentrering till glädje och tacksamhet (Apg 17:24-25, Joh 5:37-44).

Skillnaden märks bäst i Bergspredikan (Matt 5:38-48). Läser man texten om att vända andra kinden till som ett Guds krav, ett tvång som vi måste uppfylla för att undgå Guds vrede blir det hela absurt. Men vi kan läsa det som gåva. Gud kan ge mig möjligheten att vända andra kinden till *när det är rätt* (vilket det inte alltid är). Då får jag ”låna” av Faderns rättfärdighet till att själv handla rättfärdigt (jfr v 48). Jag kan alltid ha en beredskap till att vända andra kinden till men jag skall inte se det som ett tvång.

Jesus öppnade lärjungarnas sinnen till att förstå Skrifterna (Luk 24:45). Tydligt gjorde han det genom att andas på dem och säga: Tag emot helig Ande (Joh 20:22). Vi kan möjligen läsa Bibeln till att förstå vad vi skall göra utan Andens hjälp men vi kan knappast läsa den till att förstå vem Gud är om inte Anden hjälper oss (Matt 11:25-27). Därför blir det inte sällan stark slagsida i läsandet till kunskap om våra gärningar i stället för kunskap om Guds godhet.

När Jesus öppnade deras sinnen så var det ganska sent i deras efterföljelse. Gud ger ofta det praktiska provet först och teoriundervisning sedan – ofta när vi misslyckats i provet. Det är en tuff pedagogik men den är mycket effektiv. Å andra sidan är det ofta först när vi sätter oss i rörelse som vi kan se om vi har förstått en text eller ett tilltal på rätt sätt (Joh 7:14-18). Därför är det aldrig fel att röra sig försiktigt i början.

Psalm 119 är en god instruktion i bibelläsningens konst. Psalmisten längtar efter uppenbarelse. Han tror sig inte om att själv förstå allting. ”När dina ord öppnas, ger de ljus och skänker förstånd åt enkla människor”, skriver han (119:130). Det han syftar på är en Andens förklaring till texten som ger en särskild sorts ljus och uppmuntrande aha-upplevelse.

Det är inte så dumt att föra bok över sitt läsande. Man skriver ner vad man upptäckt just denna gång. Nybörjaren läser länge i evangelierna och Apostlagärningarna och försöker leva sig in i varje situation för att förstå den inifrån. Brev i Nya testamentet är svåra att tränga in i för att man möter så många termer som inte genast definieras och som därför är svåra för nybörjaren att få grepp om. Här är det ofta viktigt att man får gå med i en församlingsanknuten bibelstudiegrupp där erfarna bibelläsare kan hjälpa nybörjaren. Det samma gäller för profetierna i Gamla testamentet. När man väl kommit på spåret kan man läsa – och anteckna – själv.

9) Andens gåvor

När Guds Ande bor i oss och vi börjar samarbeta med Gud så måste vi räkna med att de trånga ramarna runt våra liv kan vidgas. Anden har vishet och kraft som vi saknar. Anden fyller oss med kärlek. Därför blir nya livsformer ofta en naturlig konsekvens av Andens närvaro. Detta kan man knappast säga förrän den naturliga – ”köttsliga” – människan i oss vädrar en möjlighet att bli ”stor” och oberoende av andra. Eftersom allt detta är synden som (också) bor i oss (Rom 7) så får vi vara beredda på att Andens mål inte är att göra oss oberoende utan att göra oss mer beroende av honom och av varandra.

I princip kan vi säga att Anden löser den gåtan genom att göra oss starka på vissa områden (= nådegåvor) medan vi kanske snarast blir svagare på andra – för balansens skull (2 Kor 12:7-10). Eftersom Anden stärker olika sidor hos olika personer kommer den ene att ha vad den andre behöver hjälp med. Därmed byggs församlingen upp till en Kristi kropp som är fylld av Guds Ande. När Paulus skall undervisa om Andens gåvor är detta den punkt han dröjer längst vid (1 Kor 12). I kroppen finns alla/flertalet gåvor men inte hos individerna.

Ofta gör vi misstaget att se alla gåvor som något övernaturligt (1 Kor 12:7-11). Och det är sant att Anden kan låta oss gå över gränsen för vad naturlagarna tillåter när det gäller att förmedla läkedom eller att ana vad Gud vill göra i framtiden. Men den stora skillnaden ligger i att vi nu kan handla i kärlek. Det förtjänar att upprepas att ”en äkta nådegåva känns igen på kärleken till det slit som den medför”. Övernaturlig förmåga utan kärlek är ingenting i Guds ögon (1 Kor 13:1-3). Därför är det kärleken det hela går ut på. När någon gör sig stor och märkvärdig med sin gåva så förstör han det verkliga syftet med gåvan (Kol 2:18-19).

Andens gåvor är inte för specialister utan för alla (1 Kor 12:11, Rom 12:4-6a, 1 Petr 4:10) men vi får olika gåvor som sagt och många är lika ”naturliga” som andras gåvor kan vara ”overnaturliga” (jfr Rom 12:6b-8). Den som kokar kyrkkaffet och den som sköter församlingens bokföring kan ha lika mycket av sina tjänster som nådegåva som den har som ber för sjuka och (ibland) får se dem bli friska.

En stor fråga brukar vara: ”Hur skall jag hitta min nådegåva?” Märkligt nog ger Bibeln mycket lite vägledning. Först när man letat länge förstår man att 1 Kor 13 faktiskt är den undervisning som ges. Paulus slutar kap 12 med att utlova en ”övermåttan härlig väg” (1917) när han sedan går in för att beskriva den gudomliga kärleken. Vi tycker att han byter ämne, men det gör han inte. Därför kan vi finna vår speciella gåva genom att vi frågar oss: ”Hur vill jag uttrycka min tacksamhet och kärlek till Gud?” För gåvor utan kärlek är som sagt ingenting och vi börjar ofta i fel ända när vi letar efter gåvor i stället för att i all enkelhet låta Guds kärlek flöda vidare genom oss. Det är inte säkert att det genast växer fram en nådegåva (= andlig förmåga) bara för att man börjar ge ut av den kärlek man fått. Du kanske får be för många sjuka utan att se så värst mycket resultat innan Gud betror dig med verklig kraft till mångas helande. Prövotiden kan bli innebära att du tröttnar om det inte verkligen

var Gud som drev dig att börja. Är det av kärlek till de sjuka som du ber för dem eller gör det det av andra skäl?

Paulus uppmanar oss att söka profetians gåva (1 Kor 14:1). Många får ett anfall av ödmjukhet när de läser detta och säger att ”inte skall väl jag...” Men man behöver inte själv sträva efter att bli profet. Man kan be att Gud välsignar församlingen med (äkta) profeter.

Varje gåva medför både glädje och smärta (balansen!). Den som får en helandets gåva så att människor verkligen blir helade har aldrig mer några fritidsproblem. Han kommer paradoxalt nog att behöva Guds hjälp till att säga nej för inte bränna ut sig i förtid. Den som profeterar får inte bara leverera gulliga budskap från Gud utan även varning och förmaning. Då blir den som får varningen ofta aggressiv. Den som kokar kaffet kan ofta känna att ingen tackar. Allt detta bidrar till att vi gång på gång måste söka Andens hjälp till att komma vidare och att göra det i kärlek och glädje.

10)Andens frukt

Kyrkohistorien igenom har man tenderat att pendla mellan å ena sidan en betoning av läran och den kristnes uppgifter på den andliga erfarenhetens bekostnad och å den andra någon form av mysticism där den inre erfarenheten skattats högre än dogmer och intellektuella förklaringar. Vilket av dessa två man än försummar blir resultatet på lång sikt en fattigdom och en förkrympt kristen tro. Vi kan tala om ett yttre och ett inre liv där det yttre handlar om lära och om verksamhet (inkl nådegåvor). Det inre livet blir med nödvändighet mera personligt. Anden bekänner sig givetvis till båda formerna. Det inre livet i Gud har med personlighetens mognad att göra.

I Kol 3:1-15 talas det om att man skall klä av sig den gamla människan med hennes själviskhet och klä sig i Guds kärlek. Man kan tycka att det vore fint om Paulus också hade talat om hur man gör. Det låter ju så enkelt men vi vet alla att det inte alls är lätt. Men Paulus säger hur man gör. Han talar i början av kapitlet om det liv som är dolt med Kristus i Gud. Det inre livet har en förvandlande kraft på en själv, i första hand. Senare kan man smitta andra att följa efter men det dröjer tills man själv fått mogna. Gud har inte bråttom och han gör hellre ett gediget arbete än han skyndar fram ett fuskverk.

Detta inre liv med Anden som förvandlar oss är inte helt och hållet en privatsak. Det som behöver förvandlas är ju ofta något som vi sörjer över, kanske skäms för och vi önskar ofta att detta skulle kunna åtgärdas utan att vi behöver låta någon få veta. Men så är det ofta inte. Det finns ett egenvärde i att någon gång få tappa masken och dela sitt livs sorg, skam och smärta med någon annan. Därför kan man då och då må väl av att få besöka någon (oftast inte alldeles närstående) och berätta om vad som trycker en för att också få be tillsammans. I sitt första brev skriver Johannes om detta:

”Men om vi vandrar i ljuset, liksom han är i ljuset, så har vi gemenskap med varandra, och Jesu, hans Sons, blod renar oss från all synd.” (1 Joh 1:7)

Det finns en väldig renande kraft i Jesu blod – alltså i hans offergärning – men om vi vill hålla masken till varje pris går mycket av den kraften förbi oss. Om vi däremot vandrar i ljuset till gemenskap med varandra så kan den kraften verka fullt ut. Detta är grunden för det som i gammalt kristet språkbruk kallas själavård. Det är bra om den man går till för att tala ut har lite erfarenhet men det viktigaste är att det är en person som för det första kan hålla tyst (alla skall inte veta om det man skäms för) och som för det andra inte föraktar en vad man än berättar. Synd skall kallas för synd, den skall inte pratats bort utan bedjas bort. Men det skall ske utan skam eller förakt för sådant hindrar bara.

Livet ihop med Anden gör oss inte till klonade tvillingar – alla lika som bär. Var och en på sitt vis förvandlas till avbilder av den Gud som skapat oss. Likväl talar Bibeln om Andens frukt:

”Andens frukt däremot är kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trohet, mildhet och självbehärskning. Sådant är lagen inte emot.” (Gal 5:22-23)

Vi kan förstå att en person som fått Andens frukt i sitt liv är lätt att ha att göra med. Vi behöver lägga märke till att det heter Andens frukt i singularis (jfr NT 81 där man felaktigt skriver frukter). Det kan gå utan Andens hjälp att göra människor glada om det inte samtidigt behöver visa mildhet och självbehärskning. Vänlighet går också att fostra fram om personen i fråga inte behöver vara glad. Detta är alltså ingen fruktskål där somliga föredrar vindruvor medan andra plockar åt sig bananer eller päron.

Frukten växer i regel fram så sakta att man inte märker det själv. Många blir otåliga och kanske förtvivlade. Men det finns en möjlighet att kolla ifall det växer någon frukt överhuvud taget. Man kan granska sina prioriteringar. Vad är viktigt i mitt liv? Har det alltid varit viktigt? Denna prövning är lättast för dem som inte varit kristna sedan barndomen utan har ett ”före” att jämföra med ett ”efter”. Ens prioriteringar är ofta självklara på ett sådant sätt att man inte märker hur mycket de kan förändras, inte minst genom Andens påverkan.

Det är umgänget med Gud som förvandlar oss, inte våra ansträngningar. Dessa leder ofta till självfördömlse om vi inte snabbt ser några förändringar och då stannar märkligt nog processen ofta av. Jag måste vila i Guds löfte att jag är frälst så länge jag frågar efter det. Tungotalet beskrivs som en faktor som bygger upp den enskilde kristne (1 Kor 14: 1-5). Här frigörs Andens kraft till Andens frukt. Detta är sålunda en nådegåva för det inre livet snarare än för att vi skall kunna betjäna andra. Nattvarden är en annan resurs för det inre livets befrämjande.

När man möter en människa som riktigt lyser av Andens frukt så kan man vara ganska säker på att den människan inte haft det lätt i sitt liv. Mogna

människor har ofta lidit mycket men har mognat av sina svårigheter. Å andra sidan möter man människor som också lidit mycket och blivit självupptagna och bittra. Var ligger skillnaden? Alla drabbas av lidande då och då. Vad är det som avgör ifall jag skall bli bitter eller mogen? I första hand är det mitt förhållande till den Gud som alltid kunde förhindrat varje lidande. Om jag trots min smärta söker mig närmare Gud kommer den att leda mig till mognad på ett eller annat vis. Om jag däremot börjar uppfatta smärtan som ett straff från en orättvis Gud så vänder jag honom ryggen – och förbittras.

När Paulus undervisar om den kristne och lidandet (Rom 8:18-28) så poängterar han att ingen slipper lidande. Hela skapelsen suckar. Det gäller också oss som har tagit emot Anden. Helandet är inte till för att fullständigt lösa oss från lidandets problem utan ges oss för att vi skall kunna ge kärlek till varandra mitt i lidandet och dessutom ge en föraning av det liv som väntar. Men till sist rundar Paulus av med en allmän sats:

”Vi vet att för dem som älskar Gud samverkar allt till det bästa, för dem som är kallade efter hans beslut.” (Rom 8:28)

Citatet här är från Svenska Folkbibeln. I NT 81 är versen närmast felöversatt. Poängen är att om jag också i mitt lidande älskar Gud så kommer smärtan inte att bryta ner utan bygger upp. Gud älskar oss för det vi är, inte för det vi gör. Och det kan vara en svår läxa att svara med samma sorts kärlek, en som inte vänder ryggen åt Gud när vi tycker att han kunde handlat annorlunda.

Till sist en allmän erfarenhet när det gäller Andens frukt och Andens gåvor. Det tar tid innan frukten blir ordentligt mogen och många tror att gåvorna inte kan träda fram förrän vi blivit riktigt förvandlade till Guds avbilder. Men så är det inte. Gåvorna kommer ofta tidigt – om vi söker dem. Vi får dem inte som en sorts premium för gott uppförande utan de är precis som ordet säger gåvor som ges av nåd och inte av förtjänst. Detta innebär en betydande risk för missbruk men Gud tycks ta den risken. Det kanske är så att en verklig förvandling till Andens frukt förutsätter närvaron och bruket av Andens gåvor så att gåvorna ”måste” (inget är obligatoriskt för Gud) komma före frukten.

11) Konsten att förlåta en oförrätt

När man förlåter den som gjort en illa blir man löst från mycket av den skada som vållades en. Det finns inget förbud mot att vredgas. Men det är farligt att bosätta sig i sin vrede (Ef 4:26-27). Man kan bli både bitter och förgrämd.

När man blivit illa behandlad längtar man ofta efter att den som svek skall komma och be om förlåtelse. Men den som svek hade säkert hittat på en bra ursäkt för sitt svek innan han gjorde det (jfr del 5) och tycker därför inte att han har något att be om förlåtelse för. I kristna sammanhang är man ofta mer noga än annars till att hitta på goda ursäkter innan man syndar så där är det paradoxalt nog snarast mer ovanligt att folk ångrar sig. Konflikter i kristna församlingar kan därför ibland få extra mycket dramatik i släptåg. Nu är det emellertid inget som hindrar att man förlåter ändå – vilket vi kan kalla ensidig

förlåtelse. Man kan, enkelt uttryckt, be Gud om hjälp att förlåta även om den skyldige inte känns vid sin skuld. Man gör det i eget intresse för att själv bli fri från sin bitterhet, sin sorg eller besvikelse (hur man nu reagerar, vilket kan vara olika).

Vad innebär det då att förlåta? Processen går i två steg. Först måste man döma den skyldige fullt ut. Sedan lämnar man alla anklagelser i Guds hand i en förtröstan på att Gud kan skipa rättvisa när vi avstår från att hämnas (Rom 12:17-21). När Gud förelägger oss att förlåta vår nästa (Matt 6:14-15, 18:21-35) betyder inte det att han är ointresserad av rättvisa. Han förbehåller sig bara rätten att skipa den själv. Märkligt nog betyder inte detta att man inte kan få tala sin nästa till rätta (Matt 18:15-20). I värsta fall kan man till och med göra det offentligt. Men det är viktigt att man förlåter innan man går till rätta med den skyldige så att det är för hans skull man gör det och inte för ens egen.

I båda stegen behöver man Guds hjälp. Att den behövs i steg 2 är ganska självklart. Anklagelserna måste bokstavligen lyftas av en för att man skall bli fri. Men det är märkligt nog vanligt, kanske vanligare, att processen stoppar upp i steg 1. Man har ju inte den draghjälpen att den skyldige tog på sig skulden. Eftersom han går omkring och ser ut som om han inget ont har gjort blir man lätt osäker. ”Det är väl bara jag som är gnällig”, tänker man kanske. Och i samma stund som man blir osäker har man svårt att lämna anklagelserna ifrån sig. Därför behöver man Andens ledning till att avkunna en dom. Här trasslar vi lätt in oss i Jesu ord om att inte döma, att ta ut bjälken ur ens eget öga innan man tar flisan ur sin broders (Matt 7:1-5). Då kan man emellertid se det så att bitterheten, hatet, skadeglädjen med mera är den synd som offret utvecklar som ett svar på sin medmänniskas synd. Och att förlåtelseprocessen djupast sett innebär att man ber om förlåtelse för sin illvilja vilka uttryck den än tar sig. Att be om hjälp att se sin egen synd är alltid fullt möjligt. Och avsikten är ju att kunna förlåta, inte att kunna hämnas eller fördöma.

Man måste ställa tre frågor: (1) ”Vad gjorde han?” (2) ”Vad har han berövat mig?” Och (3) ”Vad behöver jag bli fri från? Vad behöver jag bekänna i min tur?” De två första frågorna hänger ihop men bör besvaras var för sig. Ofta var det som gjordes till synes en ganska ringa gärning men den kanske ändå fick enorma konsekvenser i ens liv. Och då skall man inte bara förlåta den ringa gärningen utan också alla dess konsekvenser. Annars blir man ändå inte fri. Ofta är det bra att man gör den här genomgången med någon neutral medmänniska och lika ofta är det mycket bra att göra det med papper och penna. Medmänniskan skall dra fram det mörka i ljuset, inte lägga locket på med kommentarer typ: ”Så skall du väl inte känna”. Känner man så, så gör man och nu skall allt mörker läggas på bordet för att man skall bli fri i stället för att grävas ner och sparas.

En annan viktig orsak till att man inte blir färdig med domen (steg 1) är att det trauma som den skyldige tillfogat en kan vara så djupt att man bildligt

talat blivit som en blöt fläck. Och en blöt fläck kan inte känna varken vrede eller sorg utan bara ångest. En kvinna som blivit långvarigt misshandlad av sin make/sambo kan berätta om alla gräsligheter till synes utan att känna något. Om man direkt börjar tala med henne om möjligheten att förlåta kan hon till och med förneka att sådant behov skulle föreligga. Man måste hjälpa henne att komma till den punkten där hon fullt ut kan döma den skyldige. Han har ju hela tiden sagt att han slog henne för att var en hora eller slampa, för att hon var så ful eller elak och hon tror honom till sist.

När man är klar med själva anklagelsen kommer bönen om hjälp att bli fri. Om man har en rad minnen av vad en och samma person gjort kan man ta händelserna en i sänder, beskriva vad som hände och vad man blev berövad. Sedan kan man identifiera sina egna inte alltid så prydliga reaktioner och be att Gud förlåter en själv och förövaren och ber om hjälp att förlåta. Sedan går man till nästa minne. Ofta kommer starka känsloreaktioner fram under börens gång, tårar och ibland även så stark ångest att man kan behöva hjälp att komma vidare.

Den kroniskt misshandlade kvinnan (och andra i hennes situation) kan ofta inte gå denna relativt enkla väg. Hon kan behöva tänka sig att någon annan berättade för henne vad hon varit med om. Då kan hon se att det är naturligt att det finns mycket vrede på djupet att ”förlåta bort”, vrede som hon nu inte kan känna. Utifrån denna intellektuella insikt kan hon börja be Gud om kraften att förlåta. Detta måste man i så fall hålla på med tills man känner att det är klart – vilket man brukar känna som en överraskande klarhet en dag efter en lång tid av skenbart stillastående.

Ensidig förlåtelse leder inte till ett återställande av relationen med den som svek. Det kan bara hans egen ånger göra. Att man förlåter behöver alltså inte innebära att man åter utsätter sig för risken att bli sviken på nytt av den andre. En flicka som blivit sexuellt utnyttjad av sin far skall givetvis inte flytta hem till honom om han inte har ångrat sina övergrepp.